

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	V
Από τον πρόλογο της πρώτης έκδοσης	VII
Διάγραμμα περιεχομένων	IX
Πίνακας περιεχομένων	XIII
Συντομογραφίες.....	XLI
Γενική βιβλιογραφία	XLV

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

§ 1. Έννοια και ουσία του δικαίου	1
§ 2. Πηγές του δικαίου.....	17
§ 3. Έναρξη ισχύος, κατάργηση και αναδρομικότητα του νόμου	26
§ 4. Ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο	33
§ 5. Οι κανόνες δικαίου.....	39
§ 6. Ερμηνεία και διάπλαση των κανόνων δικαίου.....	51
§ 7. Αστικό Δίκαιο και Αστικός Κώδικας	79
§ 8. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	92

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

§ 9. Ο άνθρωπος ως υποκείμενο δικαίου	109
§ 10. Η εξατομίκευση του προσώπου	121
§ 11. Η ικανότητα για δικαιοπραξία.....	129
§ 12. Η προστασία της προσωπικότητας	143

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

§ 13. Έννοια, φύση και διακρίσεις του νομικού προσώπου.....	161
---	-----

Διάγραμμα περιεχομένων

§ 14. Η ρύθμιση των νομικών προσώπων στον Αστικό Κώδικα	167
§ 15. Το σωματείο	184
§ 16. Ενώσεις προσώπων που δεν αποτελούν σωματείο	204
§ 17. Το ίδρυμα	208
§ 18. Επιτροπή εράνων, αστική εταιρεία και κοινοπραξία	215

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΕΙΔΗ, ΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

§ 19. Έννομη σχέση, δικαίωμα και υποχρέωση	221
§ 20. Κατηγορίες δικαιωμάτων	231
§ 21. Αξίωση και ένσταση	244
§ 22. Κτήση, αλλοίωση, απώλεια δικαιώματος	257

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

§ 23. Άσκηση, κατάχρηση, αποδυνάμωση και σύγκρουση δικαιωμάτων	263
§ 24. Πραγμάτωση και προστασία του δικαιώματος	282

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

§ 25. Παραγραφή των αξιώσεων	293
§ 26. Απόσβεση των δικαιωμάτων	317
§ 27. Χρόνος και υπολογισμός του	319

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 28. Έννοια και στοιχεία της δικαιοπραξίας	325
§ 29. Διακρίσεις των δικαιοπραξιών	337

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 30. Προϋποθέσεις κατάρτισης των δικαιιοπραξιών	363
§ 31. Ο τύπος της δικαιιοπραξίας	375

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

§ 32. Η σύναψη της σύμβασης κατά τον Αστικό Κώδικα	389
§ 33. Ιδιαίτερες περιπτώσεις σύναψης συμβάσεων.....	411
§ 34. Η ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις.....	445

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 35. Η απαγορευμένη δικαιιοπραξία	451
§ 36. Η ανήθικη δικαιιοπραξία.....	461
§ 37. Η εικονική δικαιιοπραξία.....	471

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

§ 38. Η ανυπόστατη δικαιιοπραξία.....	483
§ 39. Η άκυρη δικαιιοπραξία.....	486
§ 40. Η ακυρώσιμη δικαιιοπραξία.....	498

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 41. Η ερμηνεία της δικαιιοπραξίας	533
§ 42. Η πλήρωση των κενών της δικαιιοπραξίας	548
§ 43. Το δικαιιοπρακτικό θεμέλιο.....	553

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

§ 44. Η αίρεση	563
§ 45. Η προθεσμία	579

Διάγραμμα περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ

§ 46. Η αντιπροσώπευση.....	583
§ 47. Η πληρεξουσιότητα.....	595
§ 48. Ειδικότερα θέματα αντιπροσώπευσης.....	615

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ

§ 49. Η συγκατάθεση, η συναίνεση και η έγκριση.....	627
§ 50. Διάθεση από μη δικαιούχο και εξουσιοδότηση.....	634

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	V
Από τον πρόλογο της πρώτης έκδοσης	VII
Διάγραμμα περιεχομένων	IX
Πίνακας περιεχομένων	XIII
Συνομογραφίες.....	XLI
Γενική βιβλιογραφία	XLV

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

§ 1. Έννοια και ουσία του δικαίου.....	1
I. Τί είναι δίκαιο.....	2
1. Έννοια.....	2
2. Στοιχεία.....	3
II. Δίκαιο και ηθική.....	4
1. Έννοια ηθικής.....	4
2. Διαφορές δικαίου και ηθικής.....	4
3. Συνέπειες των διαφορών	6
III. Δίκαιο και εθιμοτυπία.....	7
1. Έννοια της εθιμοτυπίας	7
2. Σχέση προς το δίκαιο	7
IV. Δίκαιο και Δικαιοσύνη (φυσικό δίκαιο).....	8
1. Θετικό δίκαιο	8
2. Φυσικό δίκαιο.....	8
3. Το θεμέλιο της ισχύος του δικαίου.....	10
4. Η νομική δογματική.....	11
V. Οι θεμελιώδεις αρχές του ιδιωτικού δικαίου	12
1. Έννοια.....	12
2. Σεβασμός της προσωπικότητας και ιδιωτική αυτονομία.....	13
3. Ασφάλεια των συναλλαγών και καλή πίστη.....	14
4. Σύγκρουση των θεμελιωδών αρχών μεταξύ τους	15
§ 2. Πηγές του δικαίου.....	17
I. Έννοια των πηγών του δικαίου.....	17

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

II. Πρωτογενείς πηγές του δικαίου	18
1. Έννοια.....	18
2. Ο νόμος	18
3. Το έθιμο.....	19
4. Γενικώς παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου	20
5. Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης	21
III. Δευτερογενείς πηγές του δικαίου	21
1. Έννοια.....	21
2. Διεθνείς συμβάσεις	21
3. Συλλογικές συμβάσεις εργασίας.....	22
4. Καλή πίστη	22
5. Χρηστά ήθη.....	22
6. Συνήθειες και συναλλακτικά ήθη.....	23
IV. Νομολογία.....	24
1. Έννοια.....	24
2. Σημασία της νομολογίας.....	24
§ 3. Έναρξη ισχύος, κατάργηση και αναδρομικότητα του νόμου	26
I. Έναρξη ισχύος του νόμου.....	26
1. Τυπική ισχύς	26
2. Ουσιαστική ισχύς	26
II. Κατάργηση του νόμου	27
1. Κατάργηση κατ' αρχήν μόνο με νόμο	27
2. Κατάργηση με νεότερο νόμο	27
3. Κατάργηση νόμου με έθιμο.....	28
III. Η αρχή της μη αναδρομικότητας του νόμου	29
1. Ο κανόνας.....	29
2. Κάμψη του κανόνα.....	29
3. Έννοια της αναδρομής.....	30
4. Ερμηνευτικός νόμος.....	31
5. Ο αναδρομικός νόμος στη δίκη	31
§ 4. Ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο.....	33
I. Η διάκριση μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου δικαίου	33
II. Πρακτική σημασία της διάκρισης.....	34
1. Στο Σύνταγμα	34
2. Στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας	34
III. Κριτήρια της διάκρισης	34
1. Η θεωρία των υποκειμένων.....	34
2. Η θεωρία των συμφερόντων	35
3. Θεωρία της υποταγής.....	35

4. Θεωρία της εξουσίας.....	35
5. Κρατούσα άποψη.....	36
IV. Κλάδοι του ιδιωτικού δικαίου.....	37
1. Αστικό δίκαιο	37
2. Εμπορικό δίκαιο	37
3. Εργατικό δίκαιο.....	37
4. Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας.....	37
5. Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	37
V. Κλάδοι του αστικού δικαίου.....	38
1. Γενικές Αρχές.....	38
2. Ενοχικό δίκαιο	38
3. Εμπράγματο δίκαιο	38
4. Οικογενειακό δίκαιο	38
5. Κληρονομικό δίκαιο.....	38
§ 5. Οι κανόνες δικαίου.....	39
I. Έννοια και περιεχόμενο του κανόνα δικαίου	40
1. Έννοια.....	40
2. Περιεχόμενο-μορφή	40
3. Λειτουργία	40
II. Διακρίσεις των κανόνων δικαίου.....	41
1. Κανόνες καθολικοί και τοπικοί	41
2. Κανόνες γενικοί, ειδικοί και ατομικοί	42
3. Κανόνες απαγορευτικοί, επιτακτικοί και επιτρεπτικοί	42
4. Αυτοτελείς και μη αυτοτελείς κανόνες	43
5. Κανόνες αναγκαστικοί και ενδοτικοί.....	43
6. Κανόνες αυστηροί και επιεικείς.....	45
7. Ερμηνευτικοί κανόνες, νόμιμα τεκμήρια, πλάσματα δικαίου, γενικές ρήτρες	45
III. Διάταξη νόμου	47
1. Έννοια.....	47
2. Ατελείς διατάξεις.....	47
IV. Εφαρμογή των κανόνων δικαίου.....	47
1. Έννοια.....	47
2. Δικανικός συλλογισμός	48
V. Συρροή κανόνων δικαίου	49
1. Έννοια.....	49
2. Είδη συρροής	50
§ 6. Ερμηνεία και διάπλαση των κανόνων δικαίου	51
I. Η ερμηνεία των κανόνων δικαίου	52

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

1. Έννοια.....	52
2. Ο κανονιστικός χαρακτήρας της ερμηνείας	53
3. Είδη ερμηνείας.....	53
4. Θεωρίες για την ερμηνεία.....	53
5. Κριτήρια ερμηνείας.....	54
6. Εφαρμογή των κριτηρίων.....	57
7. Ερμηνευτικά επιχειρήματα.....	57
8. Συσταλτική και διασταλτική ερμηνεία	58
II. Πλήρωση των κενών.....	59
1. Έννοια του κενού	59
2. Ακούσια κενά	60
3. Εκούσια κενά	61
4. Συγκαλυμμένα κενά	62
5. Ανάλογη εφαρμογή	62
III. Άρση των αντινομιών	63
1. Έννοια της αντινομίας	63
2. Κανονιστική αντινομία	63
3. Αξιολογική αντινομία.....	63
IV. Praeter και contra legem ερμηνεία	64
1. Praeter legem	64
2. Contra legem	64
V. Η εναρμονισμένη με το Σύνταγμα ερμηνεία του νόμου.....	65
1. Εμφάνιση και διάδοση της μεθόδου	65
2. Περιεχόμενο	65
3. Τριτενέργεια των διατάξεων του Συντάγματος	67
4. Αρχή της αναλογικότητας.....	70
VI. Η σύμφωνη με το ενωσιακό δίκαιο ερμηνεία του νόμου.....	71
1. Έννοια.....	71
2. Περιεχόμενο	72
3. Όρια εφαρμογής.....	73
4. Συγκεκριμενοποίηση γενικών ρητρών	73
VII. Η σύμφωνη με την ΕΣΔΑ ερμηνεία του νόμου	74
VIII. Η «τοπική» μέθοδος.....	75
1. Εμφάνιση και περιεχόμενο της μεθόδου.....	75
2. Μειονεκτήματα.....	75
3. Χρησιμότητα.....	76
IX. Η οικονομική ανάλυση του δικαίου	76
1. Εμφάνιση και περιεχόμενο της θεωρίας.....	76
2. Μειονεκτήματα.....	77
3. Χρησιμότητα.....	77

§ 7. Αστικό Δίκαιο και Αστικός Κώδικας	79
I. Το αστικό δίκαιο γενικά	80
II. Η διαίρεση του αστικού κώδικα.....	80
1. Το πενταμερές σύστημα	80
2. Το διμερές σύστημα.....	80
III. Το αστικό δίκαιο πριν από τον ΑΚ.....	81
1. Βυζαντινωρωμαϊκό δίκαιο	81
2. Επιστήμη του δικαίου των πανδεκτών	82
3. Οι νεότεροι αστικοί νόμοι.....	83
4. Τοπικοί αστικοί κώδικες.....	83
IV. Η σύνταξη του Αστικού Κώδικα	84
1. Ανάγκη σύνταξης.....	84
2. Προεργασία	84
3. Έναρξη ισχύος.....	85
V. Περιεχόμενο και κύρια χαρακτηριστικά του ΑΚ	86
1. Διάρθρωση ύλης.....	86
2. Πρότυπα και ξένες επιρροές.....	86
3. Γενική ιδεολογική κατεύθυνση του ΑΚ.....	87
4. Κύρια χαρακτηριστικά του ΑΚ.....	88
5. Τροποποιήσεις	90
6. Οι ατέλειες του ΑΚ και οι ανάγκες εκσυγχρονισμού	91
§ 8. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	92
I. Νέα έννομη τάξη	93
1. Ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.....	93
2. Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.....	94
3. Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ).....	95
4. Συνθήκη του Άμστερνταμ	96
5. Οικονομική και Νομισματική Ένωση	96
6. Συνθήκη της Νίκαιας.....	98
7. Συνθήκη για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα	98
8. Συνθήκη της Λισαβόνας	99
II. Σχέση ενωσιακού και ελληνικού δικαίου	100
1. Οι διακρίσεις του ενωσιακού δικαίου και η ένταξή του στην ελληνική έννομη τάξη.....	100
2. Αρχή της υπεροχής του ενωσιακού έναντι του ελληνικού δικαίου	102
3. Αρχή της άμεσης εφαρμογής.....	102
III. Εναρμόνιση του ιδιωτικού δικαίου στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	105
1. Η ανάγκη εναρμόνισης.....	105
2. Η εναρμόνιση του αστικού δικαίου	105

IV. Η ιδέα για έναν κοινό Ευρωπαϊκό Αστικό Κώδικα.....	106
1. Η ιδέα και οι προοπτικές της	106
2. Εναρμόνιση θεμελιωδών αρχών	108

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

§ 9. Ο άνθρωπος ως υποκείμενο δικαίου.....	109
I. Η ικανότητα δικαίου	110
1. Έννοια.....	110
2. Περιορισμός ή παραίτηση.....	111
3. Γενική και ειδική ικανότητα δικαίου	111
II. Αρχή και τέλος του φυσικού προσώπου	112
1. Γενικά	112
2. Αρχή του φυσικού προσώπου	112
3. Τέλος του φυσικού προσώπου.....	116
4. Αφάνεια	117
§ 10. Η εξατομίκευση του προσώπου	121
I. Έννοια.....	121
II. Ιδιότητες ή καταστάσεις του προσώπου	121
1. Το όνομα	121
2. Το φύλο.....	123
3. Η συγγένεια	124
4. Η κατοικία.....	125
5. Η ιθαγένεια	127
6. Η ηλικία	128
§ 11. Η ικανότητα για δικαιοπραξία.....	129
I. Έννοια της ικανότητας για δικαιοπραξία	129
II. Η μεταρρύθμιση του ν. 2447/1996	130
1. Ο ν. 2447/1996	130
2. Δικαστική συμπαράσταση	131
III. Ικανοί για δικαιοπραξία	131
IV. Ανίκανοι για δικαιοπραξία.....	132
1. Η ΑΚ 128	132
2. Η ΑΚ 131	132
3. Συνέπειες της ανικανότητας.....	133

V. Περιορισμένως ικανοί για δικαιοπραξία.....	135
1. Εισαγωγικά.....	135
2. Στάδια ικανότητας του ανηλίκου.....	136
VI. Συσχετισμός της δικαιοπρακτικής ικανότητας με άλλες «ικανότητες» του προσώπου.....	140
1. Ικανότητα δικαίου και ικανότητα να είναι κάποιος διάδικος	140
2. Ικανότητα για δικαιοπραξία και ικανότητα για αυτοπρόσωπη δικαστική παράσταση.....	140
3. Ικανότητα για δικαιοπραξία και ικανότητα προς αδικοπραξία	141
§ 12. Η προστασία της προσωπικότητας.....	143
I. Προσωπικότητα	144
1. Έννοια.....	144
2. Εκδηλώσεις του δικαιώματος της προσωπικότητας.....	145
3. Προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας	151
II. Προστασία της προσωπικότητας	154
1. Αξιώσεις από την προσβολή της προσωπικότητας.....	154
2. Προστασία του ονόματος (ΑΚ 58).....	157
3. Προστασία των προϊόντων της διάνοιας (ΑΚ 60).....	157
4. Προστασία μνήμης νεκρού (ΑΚ 57 § 1 εδ. β')	158

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

§ 13. Έννοια, φύση και διακρίσεις του νομικού προσώπου	161
I. Έννοια και σκοπός	161
1. Έννοια.....	161
2. Σκοπός	162
II. Φύση του νομικού προσώπου.....	163
1. Η θεωρία του πλάσματος δικαίου	163
2. Η οργανική θεωρία	164
3. Η θέση του Αστικού Κώδικα.....	164
III. Διακρίσεις των νομικών προσώπων.....	165
1. Νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου	165
2. Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου	165
3. Νομικά πρόσωπα μεικτής φύσης.....	165
§ 14. Η ρύθμιση των νομικών προσώπων στον Αστικό Κώδικα	167
I. Ικανότητα, σύσταση, έδρα, επωνυμία και προσωπικότητα.....	168
1. Ικανότητα δικαίου	168
2. Σύσταση	169

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

3. Έδρα	169
4. Επωνυμία	170
5. Η προσωπικότητα των νομικών προσώπων	171
II. Διοίκηση	172
1. Καταστατικό όργανο	172
2. Τρόποι άσκησης.....	172
3. Απαρτία-πλειοψηφία	172
4. Σύγκρουση συμφερόντων	173
5. Διορισμός προσωρινής διοίκησης	173
6. Περιεχόμενο - Πράξεις έναντι τρίτων.....	175
7. Αναλογική εφαρμογή άλλων διατάξεων	176
III. Δικαιοπραξίες του νομικού προσώπου.....	176
IV. Ευθύνη του νομικού προσώπου	177
1. Πράξη ή παράλειψη	178
2. Πράξη ή παράλειψη των αντιπροσωπευτικών οργάνων.....	178
3. Πράξη ή παράλειψη των οργάνων κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους	178
4. Νόμιμος λόγος ευθύνης.....	180
5. Ευθύνη του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.....	180
V. Τέλος του νομικού προσώπου	181
1. Διάλυση.....	181
2. Εκκαθάριση.....	181
3. Τύχη της περιουσίας.....	182
VI. Μετατροπή της μορφής του νομικού προσώπου	182
VII. Ενώσεις προσώπων του ν. 4072/2012.....	182
§ 15. Το σωματείο.....	184
I. Έννοια και σύσταση	185
1. Έννοια.....	185
2. Σύσταση	186
II. Η ιδιότητα του μέλους	189
1. Μέλη του σωματείου.....	189
2. Είσοδος νέου μέλους.....	190
3. Δικαιώματα και υποχρεώσεις μελών.....	191
4. Απώλεια ιδιότητας μέλους.....	192
III. Όργανα του σωματείου.....	194
1. Η διοίκηση	194
2. Η συνέλευση.....	195
IV. Διάλυση του σωματείου	200
1. Απόφαση της συνέλευσης.....	201

2. Αυτοδίκαιη λύση.....	201
3. Δικαστική απόφαση.....	201
4. Συνέπειες διάλυσης.....	202
§ 16. Ενώσεις προσώπων που δεν αποτελούν σωματείο.....	204
I. Έννοια και σύσταση	204
1. Έννοια.....	204
2. Σύσταση	205
II. Απόκτηση νομικής προσωπικότητας.....	205
III. Διοίκηση και διάλυση	206
1. Διοίκηση	206
2. Διάλυση	207
§ 17. Το ίδρυμα.....	208
I. Έννοια και σύσταση	208
1. Έννοια.....	208
2. Σύσταση	209
3. Κοινοφελές ίδρυμα.....	211
II. Κτήση περιουσίας.....	212
1. Ίδρυση με δικαιοπραξία εν ζωή.....	212
2. Ίδρυση με διαθήκη	212
III. Διοίκηση, ωφελούμενοι, διάλυση	213
1. Διοίκηση	213
2. Μεταβολή σκοπού.....	213
3. Ωφελούμενα πρόσωπα	214
4. Διάλυση του ιδρύματος.....	214
§ 18. Επιτροπή εράνων, αστική εταιρεία και κοινοπραξία.....	215
I. Επιτροπή εράνου	215
1. Έννοια.....	215
2. Σύσταση	216
3. Παροχές προς την ερανική επιτροπή.....	216
4. Διάλυση	217
5. Τύχη περιουσίας	217
II. Εταιρεία	217
1. Έννοια.....	217
2. Αστική εταιρεία	217
III. Κοινοπραξία.....	218
1. Έννοια.....	218
2. Νομική φύση	219

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΕΙΔΗ, ΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

§ 19. Έννομη σχέση, δικαίωμα και υποχρέωση.....	221
I. Έννομη σχέση.....	222
1. Έννοια.....	222
2. Περιεχόμενο.....	222
3. Γένεση και λήξη.....	223
4. Διάκριση από συγγενείς έννοιες.....	223
II. Το δικαίωμα.....	224
1. Έννοια.....	224
2. Διάκριση από συγγενείς έννοιες.....	226
III. Υποχρεώσεις, βάρη και δεσμεύσεις.....	227
1. Υποχρεώσεις.....	227
2. Βάρη.....	228
3. Δεσμεύσεις.....	228
IV. Περιουσία και επιχείρηση.....	229
1. Περιουσία.....	229
2. Επιχείρηση.....	230
§ 20. Κατηγορίες δικαιωμάτων.....	231
I. Σκοπός της διάκρισης.....	231
II. Διάκριση με βάση την παρεχόμενη εξουσία.....	232
1. Εξουσιαστικά δικαιώματα.....	232
2. Διαπλαστικά δικαιώματα.....	233
III. Διάκριση με κριτήριο το αν έχουν πληρωθεί οι απαραίτητοι όροι γένεσης του δικαιώματος.....	235
1. Πλήρες δικαίωμα.....	235
2. Δικαίωμα προσδοκίας.....	236
IV. Διάκριση με κριτήριο τη δυνατότητα μεταβίβασης.....	237
1. Αμεταβίβαστα.....	237
2. Μεταβιβαστά.....	237
V. Διάκριση με κριτήριο το ποιός μπορεί να είναι δικαιούχος.....	238
1. Προσωποπαγή.....	238
2. Πραγματοπαγή.....	238
VI. Διάκριση με κριτήριο το αν μπορούν να διαιρεθούν κατά ιδανικά μέρη.....	239

1. Διαιρετά.....	239
2. Αδιαίρετα	240
VII. Διάκριση με κριτήριο τον περιουσιακό ή μη περιουσιακό χαρακτήρα τους	241
1. Περιουσιακά.....	241
2. Προσωπικά.....	241
3. Μεικτά.....	241
VIII. Διάκριση με κριτήριο την αυτοτέλειά τους	241
1. Κύρια	241
2. Παρεπόμενα	241
IX. Διάκριση με κριτήριο τη συστηματική διαίρεση του ΑΚ	242
1. Ενοχικά.....	242
2. Εμπράγματα.....	242
3. Οικογενειακά.....	242
4. Κληρονομικά.....	242
X. Δικαίωμα επί δικαιώματος.....	242
§ 21. Αξίωση και ένσταση.....	244
I. Αξίωση	245
1. Εισαγωγικά.....	245
2. Είδη αξιώσεων.....	246
3. Σχέση αξίωσης και ενοχής.....	246
4. Σχέση αξίωσης και αγωγής.....	247
II. Συνδρομή περισσότερων αξιώσεων.....	247
1. Συρροή νόμιμων βάσεων της αξίωσης.....	248
2. Συρροή αξιώσεων	249
3. Σώρευση αξιώσεων.....	250
4. Αλληλεπίδραση μεταξύ των συντρεχουσών αξιώσεων	250
III. Ένσταση.....	251
1. Έννοια.....	251
2. Γνήσια ένσταση.....	252
3. Καταχρηστική ένσταση.....	254
4. Δικονομικές ενστάσεις	255
IV. Άρνηση του δικαιώματος.....	255
1. Έννοια.....	255
2. Διάκριση από τις ενστάσεις	255
3. Πρακτική σημασία	256
§ 22. Κτήση, αλλοίωση, απώλεια δικαιώματος.....	257
I. Κτήση.....	257
1. Έννοια.....	257

2. Πρωτότυπη κτήση	258
3. Παράγωγη κτήση.....	258
II. Αλλοίωση	260
III. Απώλεια	260
1. Έννοια.....	260
2. Είδη απώλειας.....	261

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

§ 23. Άσκηση, κατάχρηση, αποδυνάμωση και σύγκρουση δικαιωμάτων	263
I. Άσκηση του δικαιώματος.....	264
1. Έννοια και περιεχόμενο.....	264
2. Άσκηση προαιρετική	266
3. Άσκηση κατ' αρχήν απεριόριστη.....	266
II. Κατάχρηση δικαιώματος.....	267
1. Εισαγωγικά.....	267
2. Δικαίωμα	267
3. Άσκηση του δικαιώματος	272
4. Κατάχρηση του δικαιώματος.....	272
5. Προφανής υπέρβαση.....	274
6. Συνέπειες.....	274
7. Προβολή της ένστασης καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος	275
III. Αποδυνάμωση δικαιώματος.....	276
1. Έννοια και προϋποθέσεις	276
2. Συνέπειες	278
IV. Σύγκρουση δικαιωμάτων με συμφέροντα ή με άλλα δικαιώματα.....	279
1. Σύγκρουση με συμφέροντα	279
2. Σύγκρουση με άλλα δικαιώματα.....	279
§ 24. Πραγμάτωση και προστασία του δικαιώματος.....	282
I. Προτεραιότητα της κρατικής προστασίας	282
1. Εισαγωγικά.....	282
2. Διαγνωστική διαδικασία	283
3. Διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης.....	283
4. Διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων	284
5. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η αυτοδύναμη προστασία	284
II. Αυτοδικία	284
1. Έννοια	284
2. Προϋποθέσεις	285
3. Συνέπειες	286

4. Ειδικές περιπτώσεις αυτοδικίας	286
III. Άμυνα	287
1. Έννοια.....	287
2. Προϋποθέσεις	287
3. Συνέπειες	288
4. Ειδικές περιπτώσεις.....	288
IV. Κατάσταση ανάγκης.....	289
1. Έννοια	289
2. Προϋποθέσεις	289
3. Συνέπειες	290

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

§ 25. Παραγραφή των αξιώσεων	293
I. Έννοια και δικαιολογία της παραγραφής	294
1. Έννοια.....	294
2. Χρόνος παραγραφής	295
3. Αξιώσεις Δημοσίου	300
II. Αναστολή της παραγραφής.....	301
1. Έννοια αναστολής	301
2. Απόλυτη αναστολή	301
3. Αναστολή συμπλήρωσης	302
4. Συνέπειες της αναστολής	303
III. Διακοπή της παραγραφής.....	304
1. Έννοια διακοπής	304
2. Λόγοι διακοπής	304
3. Πότε η παραγραφή θεωρείται σαν να μη διακόπηκε.....	308
4. Συνέπειες της διακοπής	309
5. Χρόνος νέας παραγραφής	312
IV. Προσμέτρηση του χρόνου παραγραφής.....	313
1. Στις ενοχικές αξιώσεις	313
2. Στις εμπράγματες αξιώσεις	313
V. Συνέπειες της παραγραφής	314
1. Η ένσταση παραγραφής	314
2. Η αξίωση μετά την παραγραφή	314
3. Παραγραμμένη αξίωση και δικαίωμα	315
VI. Απαράγραπτο των ενστάσεων.....	316
§ 26. Απόσβεση των δικαιωμάτων.....	317
I. Έννοια αποσβεστικής προθεσμίας.....	317

II. Ρύθμιση της αποσβεστικής προθεσμίας	318
§ 27. Χρόνος και υπολογισμός του.....	319
I. Ο χρόνος στο δίκαιο	319
1. Έννοια.....	319
2. Προθεσμίες	319
II. Υπολογισμός του χρόνου.....	320
1. Τρόποι υπολογισμού	320
2. Έναρξη και λήξη της προθεσμίας	320
3. Υπολογισμός των προθεσμιών	322
4. Παράταση της προθεσμίας	322
5. Προθεσμίες επιμέλειας	323

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 28. Έννοια και στοιχεία της δικαιοπραξίας.....	325
I. Η δικαιοπραξία ως μέσον πραγμάτωσης της ιδιωτικής αυτονομίας. 326	
II. Έννοια της δικαιοπραξίας	326
III. Στοιχεία της δικαιοπραξίας.....	327
1. Δήλωση βουλήσεως ή πράξη βουλήσεως.....	327
2. Έννομη συνέπεια	327
3. Ηθελημένη έννομη συνέπεια	329
4. Στοιχεία «τύπων» δικαιοπραξιών	329
IV. Γενικό και ειδικό πραγματικό της δικαιοπραξίας	330
1. Η διάκριση	330
2. Το υπόλοιπο περιεχόμενο του γενικού πραγματικού	331
V. Άλλες νομικές πράξεις	332
1. Εισαγωγικά	332
2. Οιονεί δικαιοπραξία	333
3. Υλική πράξη.....	334
4. Μεικτή υλική πράξη	335
5. Δικαιοπρακτική παράλειψη	335
§ 29. Διακρίσεις των δικαιοπραξιών	337
I. Μονομερείς και πολυμερείς δικαιοπραξίες.....	338
1. Μονομερείς δικαιοπραξίες	338
2. Πολυμερείς δικαιοπραξίες	339

II. Δικαιοπραξίες εν ζωή και αιτία θανάτου	341
1. Δικαιοπραξίες εν ζωή	341
2. Δικαιοπραξίες αιτία θανάτου	342
III. Δικαιοπραξίες προσωπικού και περιουσιακού δικαίου.....	342
1. Δικαιοπραξίες προσωπικού δικαίου	342
2. Δικαιοπραξίες περιουσιακού δικαίου	342
IV. Δικαιοπραξίες ενοχικές και εμπράγματα	343
1. Δικαιοπραξίες ενοχικές	343
2. Εμπράγματα δικαιοπραξίες	343
3. Δικαιοπραξίες με «ενοχική» και με «εμπράγματη ενέργεια»	343
V. Δικαιοπραξίες υποσχετικές και εκποιητικές	343
1. Υποσχετικές δικαιοπραξίες	343
2. Εκποιητικές δικαιοπραξίες	344
3. Η εξουσία διαθέσεως	345
4. Διάθεση από μη δικαιούχο	347
VI. Επιδοτικές και μη επιδοτικές δικαιοπραξίες	347
1. Επιδοτικές δικαιοπραξίες	347
2. Μη επιδοτικές δικαιοπραξίες	348
VII. Δικαιοπραξίες επαχθείς και χαριστικές	348
1. Επαχθείς δικαιοπραξίες	348
2. Χαριστικές δικαιοπραξίες	348
VIII. Αιτιώδεις και αναιτιώδεις δικαιοπραξίες.....	349
1. Η έννοια της αιτίας	349
2. Αιτιώδεις δικαιοπραξίες	350
3. Αναιτιώδεις δικαιοπραξίες.....	350
4. Συνέπειες της έλλειψης αιτίας.....	351
IX. Δικαιοπραξίες τυπικές και άτυπες	353
X. Δικαιοπραξίες συναινετικές και παραδοτικές.....	353
XI. Δικαιοπραξίες ελεύθερης και αναγκαστικής κατάρτισης	354
1. Δικαιοπραξίες ελεύθερης κατάρτισης	354
2. Δικαιοπραξίες αναγκαστικής κατάρτισης.....	354
XII. Αμφοτεροβαρείς και ετεροβαρείς συμβάσεις	355
XIII. Δικαιοπραξίες καταπιστευτικές.....	355
1. Έννοια.....	355
2. Ρύθμιση.....	356
3. Οι συνηθέστερες περιπτώσεις	356
4. Το πρόβλημα του επιτρεπού	358
5. Σχέσεις καταπιστεύοντος-καταπιστευματούχου.....	359
6. Σχέσεις καταπιστεύοντος-τρίτων	360
7. Σχέσεις καταπιστευματούχου-τρίτων.....	360

8. Καταπίστευμα και trust.....	361
--------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 30. Προϋποθέσεις κατάρτισης των δικαιοπραξιών.....	363
I. Προαπαιτούμενα της δικαιοπραξίας	363
II. Έννοια της δήλωσης βουλήσεως.....	364
1. Δήλωση βουλήσεως και πράξη φιλοφροσύνης.....	364
2. Τα στοιχεία της δήλωσης βουλήσεως	365
III. Ρητή και σιωπηρή δήλωση βουλήσεως.....	366
1. Ρητή δήλωση βουλήσεως	366
2. Σιωπηρή δήλωση βουλήσεως	366
3. Η σιωπή ως δήλωση βουλήσεως	367
IV. Απευθυντές και μη απευθυντές δηλώσεις βουλήσεως	368
1. Εισαγωγικά.....	368
2. Μη απευθυντές δηλώσεις	368
3. Απευθυντές δηλώσεις	368
4. Ανάκληση	371
5. Δήλωση βουλήσεως προς ανίκανο για δικαιοπραξία	372
6. Θάνατος ή δικαιοπρακτική ανικανότητα του δηλούντος.....	372
V. Πράξη βουλήσεως.....	373
1. Έννοια.....	373
2. Νομική ρύθμιση	373
§ 31. Ο τύπος της δικαιοπραξίας	375
I. Έννοια και μορφές του τύπου.....	376
1. Έννοια του τύπου.....	376
2. Η αρχή του ατύπου των δικαιοπραξιών	376
3. Συστατικός τύπος.....	376
4. Αποδεικτικός τύπος.....	377
5. Νόμιμος και εκούσιος τύπος.....	377
II. Είδη συστατικού τύπου	378
1. Εισαγωγικά.....	378
2. Ιδιωτικό έγγραφο	378
3. Θεώρηση εγγράφων συμβάσεων από τη Δ.Ο.Υ.....	380
4. Συμβολαιογραφικό έγγραφο	381
5. Δήλωση ενώπιον αρχής	382
III. Σύγχρονη τεχνολογία και τύπος.....	382
IV. Ο τύπος τροποποίησης ή κατάργησης της δικαιοπραξίας	383
1. Τροποποίηση	383

2. Κατάργηση.....	384
V. Ειδικές περιπτώσεις τυπικών δικαιοπραξιών.....	385
1. Το προσύμφωνο	385
2. Η πληρεξουσιότητα	385
3. Το σύμφωνο προαιρέσεως	385
4. Η εντολή	386
5. Η επικύρωση	386
VI. Συνέπειες μη τηρήσεως του τύπου	386
1. Συνέπειες	386
2. Θεραπεία της ακυρότητας ή περιορισμός των συνεπειών της	387

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

§ 32. Η σύναψη της σύμβασης κατά τον Αστικό Κώδικα	389
I. Η ρύθμιση του Αστικού Κώδικα	390
II. Πρόταση	390
1. Έννοια	390
2. Δεσμευτικότητα της πρότασης	392
3. Η νομική θέση του λήπτη προτάσεως	393
4. Απόσβεση της πρότασης	393
III. Αποδοχή.....	396
1. Έννοια.....	396
2. Είδη.....	396
3. Ελευθερία αποδοχής	397
4. Τροποποίηση πρότασης	397
5. Χρόνος αποδοχής	397
6. Ανάκληση	398
7. Χρόνος και τόπος σύναψης συμβάσεως.....	398
IV. Συμφωνία	399
1. Έννοια	399
2. Φανερή ασυμφωνία.....	400
3. Λανθάνουσα ασυμφωνία	400
4. Διμερής πλάνη	401
V. Το προσύμφωνο	402
1. Έννοια.....	402
2. Περιεχόμενο	402
3. Προϋποθέσεις.....	403
4. Τύπος	404
5. Το εκ του προσυμφώνου δικαίωμα	404

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

VI. Το σύμφωνο προαιρέσεως.....	405
1. Έννοια.....	405
2. Πρακτική εφαρμογή.....	406
3. Περιεχόμενο.....	406
4. Το δικαίωμα προαιρέσεως.....	406
5. Σύναψη κύριας σύμβασης.....	407
6. Διαφορά από προσύμφωνο.....	407
VII. Το σύμφωνο προτιμήσεως.....	408
1. Έννοια.....	408
2. Ρύθμιση.....	408
VIII. Η σύμβαση-πλαίσιο.....	409
1. Έννοια.....	409
2. Ρύθμιση.....	409
IX. Η επιστολή προθέσεων.....	409
1. Έννοια.....	409
2. Έννομες συνέπειες.....	410
§ 33. Ιδιαίτερες περιπτώσεις σύναψης συμβάσεων.....	411
I. Εισαγωγικά.....	412
II. Αναγκαστικές συμβάσεις.....	413
1. Περιπτώσεις.....	413
2. Αναγκαστικές συμβάσεις και συμβατική ελευθερία.....	414
III. Συμβάσεις προσχωρήσεως.....	414
1. Έννοια.....	414
2. Σύμβαση προσχωρήσεως και αναγκαστική σύμβαση.....	415
IV. Γενικοί Όροι Συναλλαγών.....	415
1. Έννοια.....	415
2. Ενσωμάτωση στη σύμβαση.....	418
3. Ερμηνεία.....	419
4. Δικαστικός έλεγχος.....	420
V. Συμβάσεις συναπτόμενες εκτός εμπορικού καταστήματος και από απόσταση.....	425
1. Εισαγωγικά.....	425
2. Έννοιες και πεδίο εφαρμογής.....	426
3. Υποχρέωση πληροφόρησης κατά το προσυμβατικό στάδιο.....	427
4. Δικαίωμα υπαναχώρησης.....	428
VI. Συμβάσεις καταρτιζόμενες με διαγωνισμό ή πλειστηριασμό.....	430
1. Διαγωνισμός.....	430
2. Κατάρτιση της σύμβασης.....	431
3. Όροι διεξαγωγής του διαγωνισμού.....	432
VII. Ηλεκτρονικά καταρτιζόμενες συμβάσεις*.....	433

1. Έννοια	433
2. Οικονομική σκοπιμότητα	435
3. Η δήλωση βούλησης μέσω δικτύων	435
4. Έλλειψη έγγραφου τύπου	436
5. Ηλεκτρονική υπογραφή	438
6. Αποδεικτική αξία ηλεκτρονικών εγγράφων	440
7. Νομική φύση «συμβάσεων ηλεκτρονικής επικοινωνίας» και «κανόνων τυποποίησης»	441
8. Νομική φύση διαδικασιών τεκμηρίωσης	441
9. Εφαρμογή του ν. 2251/1994 «για την προστασία του καταναλωτή»	441
10. Δήλωση βούλησης μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή	442
§ 34. Η ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις.....	445
I. Έννοια και φύση.....	445
1. Έννοια	445
2. Φύση	446
II. Προϋποθέσεις της ευθύνης.....	446
1. Στάδιο διαπραγματεύσεων	446
2. Αντισυναλλακτική συμπεριφορά του ζημιώσαντος	447
3. Υπαιτιότητα	448
4. Ζημία.....	448
5. Αιτιώδης συνάφεια ανάμεσα στον νόμιμο λόγο ευθύνης και στη ζημία	449
III. Παραγραφή.....	450
IV. Σύμβαση για τη ρύθμιση των διαπραγματεύσεων	450

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 35. Η απαγορευμένη δικαιοπραξία.....	451
I. Εισαγωγικά.....	452
II. Δικαιοπραξία που αντιβαίνει σε απαγορευτικό κανόνα	452
1. Ο κανόνας της ΑΚ 174	452
2. Η εξαίρεση της ΑΚ 174	453
III. Δικαιοπραξία με την οποία καταστρατηγείται ο νόμος	454
IV. Δικαιοπραξία με απαγορευμένη παροχή	454
1. Η μέχρι τώρα κρατούσα γνώμη	454
2. Οι νεότερες αντιλήψεις.....	455
V. Απαγόρευση διαθέσεως.....	456
1. Εισαγωγικά.....	456

2. Απαγόρευση από τον νόμο	457
3. Απαγόρευση από δικαστική απόφαση	457
4. Απαγόρευση από δικαιοπραξία.....	458
§ 36. Η ανήθικη δικαιοπραξία	461
I. Έννοια, περιπτώσεις και συνέπειες.....	461
1. Έννοια των χρηστών ηθών.....	461
2. Περιπτώσεις.....	463
3. Κρίση της αντίθεσης στα χρηστά ήθη	464
4. Συνέπειες.....	464
II. Υπέρμετρη δέσμευση της ελευθερίας	465
1. Έννοια	465
2. Προϋποθέσεις.....	465
3. Συνέπειες	466
III. Η αισχροκερδής δικαιοπραξία.....	467
1. Έννοια	467
2. Προϋποθέσεις.....	467
3. Συνέπειες	469
§ 37. Η εικονική δικαιοπραξία.....	471
I. Έννοια και συνέπειες της εικονικότητας	471
1. Έννοια.....	471
2. Συνέπειες	472
II. Απόλυτη και σχετική εικονικότητα	473
1. Απόλυτη	473
2. Σχετική	473
3. Πώληση με εικονικό τίμημα.....	476
4. Εικονικότητα ως προς το πρόσωπο	477
III. Προστασία των τρίτων.....	478
IV. Κρυψιβουλία	480
V. Αστεϊσμός.....	480

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

§ 38. Η ανυπόστατη δικαιοπραξία	483
I. Εισαγωγικά.....	483
II. Έννοια της ανυπόστατης δικαιοπραξίας.....	484
III. Αποτελέσματα.....	484
IV. Ατελείς ή ανενεργείς δικαιοπραξίες.....	485

§ 39. Η άκυρη δικαιοπραξία	486
I. Έννοια και λόγοι της ακυρότητας	486
1. Έννοια.....	486
2. Λόγοι ακυρότητας	487
II. Είδη ακυρότητας	488
1. Αρχική και επιγενόμενη.....	488
2. Απόλυτη και σχετική.....	488
3. Ολική και μερική	491
III. Θεραπεία, επικύρωση, μετατροπή.....	494
1. Θεραπεία ακυρότητας	494
2. Επικύρωση	494
3. Μετατροπή	495
§ 40. Η ακυρώσιμη δικαιοπραξία	498
I. Έννοια και λόγοι ακυρωσίας.....	499
1. Έννοια ακυρωσίας	499
2. Λόγοι ακυρωσίας	499
3. Διάκριση από συγγενείς περιπτώσεις	500
II. Η πλάνη.....	500
1. Έννοια και διακρίσεις της πλάνης	500
2. Ακυρωσία λόγω πλάνης στη δήλωση	500
3. Πλάνη στη βούληση ή ως προς τα παραγωγικά αίτια της βου- λήσεως	504
4. Πλάνη ως προς τις ιδιότητες του προσώπου ή του πράγματος.....	506
5. Διμερής πλάνη	508
6. Αποκλεισμός του δικαιώματος ακύρωσης λόγω πλάνης	509
7. Υποχρέωση ανόρθωσης της ζημίας που προκλήθηκε από την ακύρωση	510
8. Εσφαλμένη διαβίβαση δηλώσεως	511
III. Η απάτη.....	512
1. Εισαγωγικά.....	512
2. Παραπλάνηση του δηλούντος	512
3. Η παραπλάνηση να είναι δόλια	513
4. Αιτιώδης συνάφεια μεταξύ παραπλάνησης και δήλωσης βου- λήσεως	514
5. Απάτη τρίτου	514
6. Δυνητική ακύρωση	515
7. Δικαίωμα αποζημιώσεως	516
8. Συρροή λόγων ακυρωσίας της δικαιοπραξίας	517
IV. Η απειλή	518
1. Εισαγωγικά	518

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

2. Εξαγγελία κακού	518
3. Σπουδαίος και άμεσος κίνδυνος	519
4. Απειλούμενα αγαθά	519
5. Εξάρτηση του κακού από τη βούληση του απειλούντος	519
6. Πρόκληση φόβου σε γνωστικό άνθρωπο	520
7. Απειλή παράνομη ή ανήθικη	521
8. Σκοπός ο εξαναγκασμός σε δήλωση βουλήσεως	522
9. Δικαίωμα αποζημιώσεως	523
10. Υποχρέωση αποζημιώσεως του καλόπιστου λήπτη απευθυ- ντέας δηλώσεως	523
11. Νομικά πρόσωπα	523
12. Μη κατάρτιση δικαιοπραξίας λόγω απειλής	523
V. Η διαφθορά.....	524
1. Εισαγωγικά	524
2. Προϋποθέσεις	524
3. Έννομες συνέπειες.....	525
VI. Τρόποι ακυρώσεως.....	526
1. Με δικαστική απόφαση	526
2. Ενάγοντες	527
3. Εναγόμενοι	527
VII. Απόσβεση του δικαιώματος ακυρώσεως.....	529
1. Με παραίτηση	529
2. Μετά την παρέλευση αποσβεστικής προθεσμίας	529
3. Συνέπεια της απόσβεσης.....	530
VIII. Συνέπειες της ακυρώσεως	531
1. Η ρύθμιση της ΑΚ 184	531
2. Η προστασία των καλόπιστων τρίτων	531

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΑΣ

§ 41. Η ερμηνεία της δικαιοπραξίας	533
I. Σκοπός και αντικείμενο της ερμηνείας των δικαιοπραξιών	534
1. Σκοπός της ερμηνείας	534
2. Αντικείμενο ερμηνείας	534
II. Οι ερμηνευτικοί κανόνες των ΑΚ 173 και 200.....	535
1. Η ρύθμιση της ΑΚ 173	535
2. Η ρύθμιση της ΑΚ 200	537
3. Ο συνδυασμός των δύο διατάξεων	538
4. Η μέθοδος ερμηνείας	539

5. Ειδικοί ερμηνευτικοί κανόνες	540
III. Ειδικές περιπτώσεις ερμηνείας.....	540
1. Διαθήκες και άλλες μη απευθυντές δηλώσεις βουλήσεως:	540
2. Τυπικές δηλώσεις βουλήσεως	541
3. Δηλώσεις βουλήσεως απευθυνόμενες σε ευρύ κύκλο προσώπων	542
4. Γενικοί όροι των συναλλαγών	542
5. Άλλες περιπτώσεις	544
IV. Ο έλεγχος της ερμηνείας από τον Άρειο Πάγο	544
1. Η έκταση του ανααιρετικού ελέγχου	544
2. Ο έλεγχος της ερμηνείας των δικαιοπραξιών	545
§ 42. Η πλήρωση των κενών της δικαιοπραξίας.....	548
I. Έννοια του κενού της δικαιοπραξίας	548
II. Συμπληρωτική ερμηνεία.....	549
III. Διαπλαστική ερμηνεία	550
IV. Όρια της συμπληρωτικής και της διαπλαστικής ερμηνείας.....	551
§ 43. Το δικαιοπρακτικό θεμέλιο	553
I. Έννοια	553
II. Διάκριση από τα παραγωγικά αίτια της βουλήσεως.....	554
III. Ρύθμιση	556
IV. Δικαιοπρακτικό θεμέλιο και ερμηνεία της σύμβασης.....	557
V. Συνέπειες της έκλειψης του δικαιοπρακτικού θεμελίου	558

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

§ 44. Η αίρεση	563
I. Έννοια και οριοθέτηση της αίρεσης	564
1. Έννοια.....	564
2. Αίρεση και τρόπος.....	564
3. Καταχρηστικές αιρέσεις	565
II. Είδη αιρέσεων	566
1. Αναβλητικές και διαλυτικές.....	566
2. Θετικές και αρνητικές	566
3. Εξουσιαστικές, τυχαίες, μεικτές	566
III. Δικαιοπραξίες ανεπίδεκτες αιρέσεως	567
IV. Ακατάληπτες, αντιφατικές, παράνομες, ανήθικες ή αδύνατες αι- ρέσεις	568
1. Ακατάληπτες αιρέσεις	568
2. Αντιφατικές αιρέσεις	568

Αναλυτικός πίνακας περιεχομένων

3. Αιρέσεις με παράνομο ή ανήθικο περιεχόμενο	569
4. Αδύνατες αιρέσεις	569
5. Το κύρος των αιρέσεων αυτών	569
V. Στάδιο ηρτημένης της αιρέσεως.....	569
1. Εισαγωγικά	569
2. Ηρτημένης αναβλητικής αιρέσεως	570
3. Ηρτημένης διαλυτικής αιρέσεως	570
VI. Πλήρωση της αιρέσεως	571
1. Εισαγωγικά	571
2. Πλασματική πλήρωση της αιρέσεως	571
3. Συνέπειες πληρώσεως	573
4. Αποζημίωση για ματαίωση ή βλάβη του υπό αίρεση δικαιώματος	574
5. Διάθεση του υπό αίρεση δικαιώματος	574
VII. Ματαίωση της αιρέσεως	576
1. Έννοια	576
2. Πλασματική ματαίωση	576
3. Συνέπειες ματαιώσεως	576
VIII. Η παραίτηση από αίρεση	576
IX. Κρίσιμος χρόνος για τα στοιχεία της δικαιοπραξίας	577
§ 45. Η προθεσμία.....	579
I. Οι έννοιες του όρου «προθεσμία»	579
II. Προθεσμία αναβλητική και διαλυτική.....	580
III. Εφαρμοστέοι κανόνες	580
1. Ανάλογη εφαρμογή	580
2. Δικαιοπραξίες ανεπίδεκτες προθεσμίας	581
3. Συνέπειες	581
4. Φύση του υπό προθεσμία δικαιώματος	581

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ

§ 46. Η αντιπροσώπευση.....	583
I. Έννοια και σπουδαιότητα.....	583
1. Έννοια.....	583
2. Σπουδαιότητα	584
II. Διακρίσεις και συγγενείς έννοιες	584
1. Διακρίσεις.....	584
2. Συγγενείς έννοιες	586
III. Νομική φύση της εξουσίας αντιπροσώπευσης	588
IV. Προϋποθέσεις της άμεσης αντιπροσώπευσης	588

1. Δήλωση βουλήσεως του αντιπροσώπου	588
2. Η δήλωση να ανήκει στο ειδικό πραγματικό δικαιοπραξίας δε- κτικής αντιπροσώπευσης	589
3. Η δήλωση να γίνεται επ' ονόματι του αντιπροσωπευομένου	589
4. Ο αντιπρόσωπος να έχει εξουσία προς αντιπροσώπευση	590
5. Τουλάχιστον περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του αντι- προσώπου	591
6. Τα προαπαιτούμενα της δικαιοπραξίας να πληρούνται στο πρόσωπο του αντιπροσώπου	591
§ 47. Η πληρεξουσιότητα	595
I. Έννοια, νομική φύση, είδη και τύπος.....	596
1. Έννοια	596
2. Νομική φύση	596
3. Είδη	597
4. Τύπος	598
5. Πληρεξουσιότητα και εξουσιοδότηση	599
II. Πληρεξουσιότητα και εσωτερική (βασική) σχέση	600
III. Παύση της πληρεξουσιότητας	600
1. Εισαγωγικά	600
2. Ανάκληση της πληρεξουσιότητας	601
3. Λήξη της βασικής (εσωτερικής) σχέσης	602
4. Θάνατος του αντιπροσωπευομένου ή του πληρεξουσίου	603
5. Ανικανότητα για δικαιοπραξία του αντιπροσωπευομένου ή του πληρεξουσίου	604
6. Παραίτηση του πληρεξουσίου	604
7. Υποχρεώσεις μετά την παύση	604
IV. Δικαιοπραξίες μετά την παύση της πληρεξουσιότητας	605
1. Από καλόπιστο πληρεξούσιο	605
2. Από κακόπιστο πληρεξούσιο	606
V. Πληρεξουσιότητα βάσει φαινομένου δικαίου.....	606
1. Εισαγωγικά	606
2. Πληρεξουσιότητα ανοχής	607
3. Φαινόμενη πληρεξουσιότητα	607
4. Προστασία του τρίτου	608
VI. Δικαιοπραξίες χωρίς πληρεξουσιότητα.....	608
1. Έλλειψη πληρεξουσιότητας	608
2. Σύμβαση	609
3. Μονομερής μη απευθυντέα δικαιοπραξία	611
4. Μονομερής απευθυντέα δικαιοπραξία	612
5. Σχέση αντιπροσωπευομένου και ψευδοαντιπροσώπου	612

6. Επιχείρηση μονομερούς απευθυντέας δικαιοπραξίας χωρίς επί- δειξη πληρεξουσίου εγγράφου	612
VII. Κατάχρηση πληρεξουσιότητας.....	613
1. Έννοια	613
2. Συνέπειες κατάχρησης	614
§ 48. Ειδικότερα θέματα αντιπροσώπευσης	615
I. Η δικαιοπραξία υπό ξένο όνομα.....	615
1. Έννοια	615
2. Ένομες συνέπειες.....	615
II. Η δικαιοπραξία «υπέρ ούτινος ανήκει»	617
1. Έννοια	617
2. Ένομες συνέπειες	617
III. Αυτοδικαιοπραξία.....	618
1. Ο κανόνας	618
2. Έκταση εφαρμογής	619
3. Οι εξαιρέσεις	623
4. Τύπος	624
5. Συνέπειες της απαγορεύσεως	625

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ

§ 49. Η συγκατάθεση, η συναίνεση και η έγκριση.....	627
I. Συγκατάθεση	628
1. Έννοια	628
2. Είδη	628
3. Νομική φύση	629
4. Ποιος και πότε συγκατατίθεται	629
5. Αντικείμενο της συγκατάθεσης	629
6. Τύπος της συγκατάθεσης	629
II. Συναίνεση	630
1. Έννοια	630
2. Ανάκληση	631
3. Άλλοι λόγοι κατάργησης	631
III. Έγκριση	632
1. Έννοια	632
2. Ενέργεια	632
3. Χρόνος μέχρι την έγκριση	633

§ 50. Διάθεση από μη δικαιούχο και εξουσιοδότηση	634
I. Ο κανόνας.....	634
II. Εξαιρέσεις	635
1. Συναίνεση	635
2. Έγκριση	636
3. Επίκτηση	637
4. Κληρονόμηση	637
5. Ενέργεια	638
III. Εξουσιοδότηση.....	639
1. Έννοια	639
2. Μορφές	640
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	645
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.....	673